

Slovanské a slavistické reflexe

Sborník k životnímu jubileu
profesorky Hany Gladkové

Ginka Bakardžieva, Markus Giger,
Kateřina Lah (edd.)

Pavel Mervart 2021

© Autoři, 2021

ISBN 978-80-7465-466-4

Obsah

Úvodní slovo	9
Helmut Keipert	
Поздравляю!	13
Mira Nábělková	
Vrstevnice. Niekoľko jubilejných slovensko-českých lexikálnych drobností	31
Jiří Hasil	
Pár švestiček z vlastní zahrádky pro Hanu Gladkovou aneb Jsou filmové hlášky součástí frazeologie?	61
Karolína Skwarska	
Od čeho tu vlastně jsme? Poznámka k jedné konstrukci v češtině a polštině	71
Jana Hoffmannová – Petr Nejedlý	
Promluvy postav jako základ textové výstavby (K jazyku a stylu prózy A. V. Šmilovského <i>Za ranních červánků</i>)	81
Miroslav Kouba	
Ke genealogii rodu Žefarovičů: příklad příbuzenské pospolitosti a její sociokulturní asimilace mezi Balkánem a střední Evropou	95
Margarita Mladenova	
Kde jsou kořeny současného citu pro elegantní vyjadřování v bulharštině a češtině?	111

Диана Иванова	
„Модерните науки“ на новото време: Писменник общеплезен на Христати Павлович (1835)	123
Кина Вачкова	
За приноса на епистоларната комуникация при формирането на новобългарския книжовен език	135
Йовка Тишева	
Наблюдения върху някои синтактични диалектни особености (по данни от банатския говор)	149
Ivana Bozděchová	
Česká Amerika známá a neznámá	161

Historická lexikologie ruštiny, slovensko-česká lexikologie, česká frazeologie, syntax češtiny a polštiny, čeština v literárním díle, česko-balkánské vztahy, diachronní stylistika bulharštiny a češtiny, vývoj spisovné bulharštiny v různých dílech a stylech, bulharská nářeční syntax a jazykové kontakty češtiny – toto všechno jsou témata, která věnovali kolegyně a kolegové Haně Gladkové k jejímu životnímu jubileu. Svědčí to jistě o širokém záběru jejích blízkých kolegů a spolupracovníků. Ale svědčí to i o jejím vlastním širokém záběru. Hana Gladkova je slavistka v nejlepší smyslu tohoto slova – vycházejíc ze svého česko-rusínsko-bulharského původu a solidního bohemistického, rusistického a bulharistického vzdělání si vybuodovala pevnou a širokou slavistickou kompetenci, která je základem jejího úspěšného dlouholetého vysokoškolského a vědeckého působení v oboru.¹ Působila především na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, částečně však také na Univerzitě sv. Klimenta Ochridského v Sofii a ve

1 Vzhledem k tomu, že životopisný medailónek Hany Gladkové vychází v kolektivní monografii ke stému výročí lektorátu bulharštiny na FF UK, jsme záměrně toto úvodní slovo pojali odlišně. V tomto sborníku neotiskneme ani podrobnou bibliografii jejích prací, odkazujeme v této souvislosti na stránky Katedry jihoslovanských a balkanistických studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, jmenovitě <https://kjbs.ff.cuni.cz/cs/ustavkatedra/vyucujici/bulharistika/prof-phdr-hana-gladkova-csc/>.

Slovanském ústavu AV ČR. Jako každý vynikající vědec má i Hana Gladkova při širokém záběru své stěžejní tematické okruhy. Těmito okruhy jsou morfologie,² sociolingvistika, zejm. problematika jazykové situace, vývoj spisovných jazyků³ a didaktika cizích jazyků.⁴ Další široký tematický okruh – jazykový kontakt – Hana Gladkova otevřela významným mezinárodním projektem v letech 2012–2014.⁵ V návaznosti na tento projekt vzniklo a vzniká na FF UK několik lingvistických slavistických disertací. Schopnost hledat nové cesty pro filologii a slavistiku prokázala Hana Gladkova rozsáhlým projektem *Abeceda českých reálií. Elektronická databáze českých reálií a lingvoreálií češtiny*.⁶

Hana Gladkova je člověk, který iniciuje, spojuje, motivuje a organizuje. To jsou vlastnosti, které jsou zásadní nikoliv pouze v oblasti vědy a výzkumu, nýbrž i v rámci vysokoškolské výuky. Zde je třeba kromě desetileté pedagogické činnosti Hany Gladkové v oblasti jazykovědné bulharistiky a slavistiky pro studenty pregraduálního studia zmínit

² Srov. disertaci H. Gulová, *Kategorie gramatického rodu substantiv v bulharštině*, Praha 1988 a další publikace.

³ Zde můžeme odkázat nejen na rozsáhlou monografii H. Gladkova, I. Likomanova, *Jazykovaja situacija. Istoki i perspektivy (bolgarsko-češskije paralleli)*, Praha 2002, jejíž drtivě převažující autorský podíl Hany Gladkové tvořil i její habilitační spis, nýbrž i na dlouholeté členství v Komisi pro slovanské spisovné jazyky Mezinárodního komitétu slavistů (od roku 2013 ve funkci předsedkyně), kde Hana Gladkova rozvinula intenzivní činnost a motivovala komisi k významným společným výzkumům a publikacím, z nichž zde poukazujeme zejm. na H. Gladkova, K. Vačkova (eds.), *Jazykové právo a slovanské jazyky*, Praha 2013.

⁴ Zde Hana Gladkova spojila své zkušenosti z výuky bulharské jazykovědy a bulharštiny v českém prostředí se zkušeností výuky češtiny v bulharském prostředí. Je autorkou a spoluautorkou řady učebnic a zúčastnila se i didakticky zaměřených mezinárodních projektů.

⁵ *Nabývání druhého jazyka u rodilých mluvčích ruštiny v českém prostředí ve srovnání s německým* (bilaterální německo-český projekt DFG/GAČR, hlavní řešitelka pro německou stranu Juliane Besters-Dilger, Albert-Ludwigs-Universität Freiburg i. Br.).

⁶ Jedná se o projekt Programu na podporu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity Ministerstva kultury ČR (NAKI) v letech 2016-2020.

zejména její vedení oborové rady Slovanské filologie, kde se jí přes rostoucí administrativní zátěž podařilo obor uchovat, reorganizovat a rozvinout.

Práci s doktorandý považuje Hana Gladkova za velmi důležitou, neboť podle ní hraje zásadní roli v nasměrování mladých lidí, jejich motivaci a formování vztahu ke studiu zvoleného oboru. Této činnosti se věnuje s velkým zaujetím a elánem, což přináší své ovoce. Doktorandský seminář pod jejím vedením tradičně patří mezi nejvyhledávanější a dlouhodobě plně obsazené semináře na FF UK a je navštěvován studenty napříč obory. Nelze opomenout ani nadstandardní výjezdní setkání doktorandů, která se konají díky péči Hany Gladkové za účasti vyhlášených odborníků z oblasti slavistiky. Právě zde se rodí řada inovativních nápadů, které daly podobu mnoha studentským projektům. Zmíňme tu např. grantový projekt *Databáze jazykových chyb v češtině mluvčích s prvním jazykem slovanským (CHRUP)*, který za odborného vedení Hany Gladkové realizovali její doktorandi, nebo časopis *Nová čeština doma a ve světě*, o jehož vznik se Hana Gladkova po zániku původního časopisu *Čeština doma a ve světě* v roce 2009 aktivně zasadila. Od začátku je také předsedkyní redakční rady a tento časopis dodnes redigují někteří její doktorandi.

Nejen odborné kvality, ale především její osobní charisma i pozitivní přístup k životu a práci vzbuzuje sympatie mnoha lidí a právě to je důvodem, proč je oblíbená mezi kolegy a studenty nejen v Čechách, ale i v zahraničí. Je nejvyhledávanější školitelkou na FF UK v oboru slavistika, k níž se hlásí studenti z různých jihoslovanských a východoslovanských zemí. Těší se jejich velké oblibě zejména díky svému empatickému přístupu, důvěře, kterou vkládá do svých studentů, a samozřejmě i díky letitým zkušenostem v oboru. Je to právě její neutuchající zájem o obor a snaha zapojovat studenty do nových zajímavých mezinárodních projektů (srov. již zmíněný grantový projekt s Freiburskou univerzitou apod.), co z ní činí jednu z nejzkušenějších a nejúspěšnějších žadatelek grantové podpory napříč slavistickými katedrami na FF UK. Daří se jí tak vychovávat generace úspěšných studentů, kteří šíří dobrou pověst pražské slavistiky a přispívají k jejímu rozvoji.

Hana Gladkova je výraznou osobností na poli slovanské jazykovědy v mezinárodním a českém kontextu, ale samozřejmě zvláště v Praze.

Tento svazek vznikl během roku 2020 a práce na něm byly do jisté míry poznamenány mimořádnou situací ovlivněnou epidemií koronaviru, negativním důsledkem bylo i to, že řada kolegyně a kolegů, kteří měli zájem a dobrou vůli, nakonec přispět nemohli. Tím víc děkujeme v této situaci všem zúčastněným, kromě autorek a autorů i Janě Kockové za korektury českých textů, jejichž autoři nejsou rodilými mluvčími češtiny.

Spolu se všemi zúčastněnými kolegy přejeme prof. Haně Gladkové k životnímu jubileu všechno nejlepší!

Praha, prosinec 2020
Ginka Bakãrdžieva
Markus Giger
Kateřina Lah